

PARLAMENT DE CATALUNYA

Roger Torrent i Ramió

President

Una solució democràtica al conflicte polític entre Catalunya i l'Estat espanyol

Tribuna Catalunya - Nova Economia Fòrum (Barcelona), 13 de setembre de 2018

Bé, bon dia a tothom. Gràcies, Josep (Ramoneda), per les teves paraules.

Deia Norberto Bobbio que des del punt de vista del ciutadà la legitimitat és el fonament del seu deure d'obeir i la legalitat és la garantia del seu dret a no ser oprimat, una frase que ajuda a explicar el que hem viscut els darrers anys al nostre país i que pot contenir la clau de la solució del conflicte polític existent.

El 2010, la sentència del Tribunal Constitucional contra l'Estatut va produir el trencament entre legalitat i legitimitat a Catalunya. Deu jutges d'un tribunal polititzat van passar per sobre del vot de la ciutadania, el vot de les diputades i els diputats del Parlament de Catalunya i de les Corts espanyoles. Amb la sentència contra l'Estatut, amb aquella sentència i amb les successives suspensions de lleis socials aprovades per àmplies majories al Parlament de Catalunya, el Tribunal Constitucional, a iniciativa del Govern espanyol, ha trencat el vincle entre legalitat i legitimitat, que en democràcia justifica l'exercici del poder per part de l'Estat. Ha impugnat el pacte polític, l'acord implícit entre governants i governats que explica el deure d'obeir que deia Bobbio, i en definitiva ha desvirtuat el dret de la ciutadania a decidir amb el seu vot quin ha de ser el marc jurídic sota el qual es desenvolupa la seva vida.

A ulls d'una gran part de la nostra societat, aquella sentència va sostreure a la legalitat espanyola la seva condició de garant dels seus drets. De fet, per molts la va convertir en un instrument que els coarta, que els limita, un fet que, com deia, s'ha refermat anys després, durant tots aquests anys, amb l'anul·lació sistemàtica de desenes de lleis de caràcter social aprovades amb grans consensos al Parlament, a vegades per unanimitat, amb les negatives a acceptar la possibilitat d'un referèndum d'autodeterminació, també, i també amb els intents d'impedir el referèndum de l'1 d'octubre, i finalment amb la repressió contra els legítims representants del poble de Catalunya.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Roger Torrent i Ramió

President

Sempre, tot això, emparat en un ús barroer de la llei, de la legalitat espanyola, una legalitat amb la qual ja no s'identifica la majoria de la gent d'aquest país, perquè s'ha demostrat ineficaç per satisfer els seus anhels i les seves aspiracions; una legalitat, en definitiva, que ja no és legítima a Catalunya.

En un estat democràtic la legitimitat es construeix sobre dos grans preceptes: el pacte social i el respecte pels drets fonamentals. I l'Estat espanyol els ha incomplert tots dos quan ha trencat el pacte social i quan ha respost de forma autoritària a l'exercici de drets fonamentals per una part de la ciutadania.

Aquesta resposta repressiva ha comportat una greu regressió democràtica en matèria de drets i llibertats fonamentals que ha estat denunciada per diversos actors internacionals.

No es pot entendre, doncs, el conflicte entre l'Estat espanyol i Catalunya sense assumir que s'ha produït un trencament entre legalitat i legitimitat. I el problema és de fons, no té a veure amb una determinada conjuntura política, no té a veure ni tan sols amb unes determinades majories, sinó amb quelcom més profund: té a veure amb les mateixes estructures de l'Estat, té a veure amb els mecanismes d'adequació de les lleis a la voluntat democràtica, té a veure amb el règim del 78 i amb el fet de situar la unitat d'Espanya per damunt dels drets fonamentals, menystenint el risc que això implica per al futur de la mateixa democràcia espanyola. Perquè per molt que hi insisteixin, per molt que diguin, la legalitat no pot imposar-se mai a la democràcia. És la democràcia, ha de ser la democràcia, la que construeix i defineix els límits de la legalitat.

Aquest trencament, el trencament entre legalitat i legitimitat, connecta el conflicte amb el referèndum de l'1 d'octubre, i sobretot amb el que ha de venir.

Deia recentment Josep Ramoneda que la revisió melancòlica de l'1 d'octubre no aporta gaire en termes de futur. I és ben cert. Ara bé: apropar-nos-hi com a punt de partida, sí. Encara més si som conscients que representa la síntesi genuïna del recorregut històric que vivim. L'1 d'octubre és irrenunciable, sobretot si som capaços de fer-ne una lectura amb prou rigor i distància emocional com per poder-ne extreure les lliçons necessàries per seguir avançant. El referèndum de l'1 d'octubre va suposar un punt d'inflexió inqüestionable, un abans i un després en la història política d'aquest país. L'1 d'octubre vam viure un procés d'empoderament ciutadà extraordinari, i en soc conscient. Jo, llavors, com deia en Josep, era alcalde, i per tant ho vaig viure als

PARLAMENT DE CATALUNYA

Roger Torrent i Ramió

President

col·legis electorals del meu municipi, Sant Julià de Ramis, i com a ciutadà a peu de carrer, amb tota la gent que defensava els col·legis electorals. Va ser un exercici radical de sobirania popular, una gesta heroica sense la qual no es podria entendre el que ha passat i el que passarà políticament a Catalunya i Espanya durant els propers anys. L'1 d'octubre, malgrat la violència per part dels cossos de seguretat de l'Estat, la ciutadania d'aquest país va prendre la decisió de no retrocedir en la defensa dels drets i les llibertats.

Ahora, però, és veritat que avui encara no som república. Ara bé: l'esclat de dignitat col·lectiva que va suposar la defensa pacífica de les urnes contra la repressió de l'Estat va fer aflorar un espai de complicitats, un punt de trobada. El compromís i la determinació que va demostrar la gent davant els col·legis electorals és, com diria Oriol Junqueras, la llavor de totes les victòries. Gent molt diversa, amb plantejaments molt diversos, molt diferents, ens vam conjurar per defensar la democràcia, el dret de votar en pau i llibertat.

Aquesta confluència extraordinària, aquesta confluència transversal en la defensa dels drets civils i polítics, va cristal·litzar després en el 3 d'octubre. I precisament crec que aquest 3 d'octubre és l'espai on hem de cercar les aliances necessàries per fer possible el referèndum que resolgui de forma definitiva el conflicte polític.

La idea del referèndum interpel·la tothom, perquè posa la democràcia al centre. És la millor solució al conflicte, la solució que pot reunir el consens de la societat, la que pot comptar amb la legitimació necessària. Un referèndum que reuneixi tots els requisits per ser efectiu. I això interpel·la tothom, també el Govern espanyol.

De fet, quan el Regne Unit acorda un referèndum amb Escòcia o quan el Canadà ho fa amb el Quebec donen una resposta a la demanda d'una part significativa de la ciutadania. Però, sobretot, aquests governs, quan ho fan ho fan amb la vocació de reconstruir una legitimitat, un acord entre les parts que estava en dubte. En democràcia, els pactes socials, els pactes polítics, els pactes constitucionals, quan estan en dubte, quan una part de la població els posa en dubte, es repregunten, es posen sobre la taula. Així és com es resolen els conflictes de naturalesa política en els estats democràtics, i així és com hem d'aconseguir que es resolgui el conflicte polític entre Catalunya i l'Estat espanyol.

Alguns parlaran dels límits del context polític, parlaran també dels riscos electorals que comportaria per al partit del Govern espanyol obrir la possibilitat d'una via

PARLAMENT DE CATALUNYA

Roger Torrent i Ramió

President

escocesa. En aquest punt també convindria mirar cap a Europa, perquè una part de la responsabilitat de l'auge perillós de les dretes més dures d'Europa, i fins i tot de l'extrema dreta, és de les mateixes esquerres. La socialdemocràcia europea, de què em sento partícip, no ha estat capaç de marcar els límits ideològics a aquestes dretes; fins i tot n'ha assumit part del relat per no perdre vots.

Avui, en un esquema similar, el president Sánchez ha de decidir si es deixa condicionar per la dreta dura que representen Casado i Rivera o bé opta per dialogar i negociar amb respecte pels principis bàsics de la democràcia. Si fa això primer, potser li semblarà que pot guanyar alguns vots a curt termini, però posarà en risc hegemonies ideològiques i electorals a mitjà termini, i sobretot, i el que és més greu, colpejarà de nou els fonaments que sostenen l'estat de dret.

El president Sánchez ha de decidir, ha de decidir si vol ser un estadista o un mal polític, si vol ser Cameron o Rajoy, si opta per la violència o pel diàleg. I és evident que el diàleg no serà creïble, mai, mentre hi hagi presos polítics i exiliats. Si el president Sánchez té un projecte per a Catalunya ha d'estar disposat a sotmetre'l a votació en un referèndum d'autodeterminació en què, en contraposició a la seva proposta, es pugui votar també la república. Aquest és el repte que té el president Sánchez. Si té una proposta, que la sotmeti a votació conjuntament amb la possibilitat de sotmetre a votació la república, la independència. O és que el senyor Sánchez té por de preguntar als ciutadans, té por de la resposta d'aquesta ciutadania?

Quan una part molt significativa de la ciutadania manifesta de forma pacífica, massiva i reiterada la voluntat de pronunciar-se sobre el seu futur polític, el principi democràtic obliga el poder polític a habilitar un mecanisme que permeti a la ciutadania assolir les seves aspiracions. En aquest sentit, la idea de plantejar un referèndum sobre un nou estatut és manifestament insuficient, perquè no respon a la demanda de la societat catalana. A més, planteja seriosos dubtes sobre la seva viabilitat, tenint en compte el precedent de l'anterior Estatut. El gruix d'aquesta societat, de la nostra societat, no fa vuit anys que es mobilitza de forma persistent per aconseguir un nou estatut. El que vol és decidir ser un estat independent, una república, o bé escollir voluntàriament continuar sent part de l'Estat espanyol. Abans-d'ahir vam tenir un nou exemple d'aquesta mobilització sense precedents, sense precedents en la seva dimensió i en la seva persistència, quan més d'1 milió de persones van tornar a sortir al carrer per reivindicar la independència.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Roger Torrent i Ramió

President

El president Sánchez ha de decidir si aborda el repte democràtic que planteja Catalunya pensant en les properes eleccions o pensant en les properes generacions. Perquè només un referèndum que inclogui l'opció de la independència pot oferir una solució democràtica, legítima i definitiva al conflicte entre Catalunya i l'Estat espanyol. El Govern espanyol ha d'optar entre reconstruir la legitimitat o renunciar-hi definitivament, perquè la resposta a l'1 d'octubre va suposar un nou trencament de la legitimitat, i en molts aspectes també de la legalitat. Es van empresonar els líders socials i polítics, es va destituir el Govern, es va dissoldre el Parlament, es va prendre el control de l'Administració i es va entregar a un partit que a Catalunya té només quatre diputats. I posteriorment es va obstruir la formació d'un nou govern negant drets polítics que el mateix Estat havia reconegut fins i tot a terroristes amb delictes de sang.

Quan no hi ha legitimitat, als governs només els queda imposar la força, la repressió. I la repressió funciona a curt termini, certament, però a la llarga, en democràcia, sempre se'ls acaba girant en contra.

La repressió no ha afectat només càrrecs electes, sinó també les entitats socials i ciutadans particulars; una repressió que es visualitzarà de forma especialment crua en el judici contra els membres del Govern, la Mesa del Parlament i els líders socials.

Cal preguntar-se com afronta l'Estat la culminació d'aquest procés judicial. Quanta repressió pot aguantar una democràcia? La sentència definirà de forma definitiva, a ulls del món i de la nostra societat, la qualitat democràtica de l'Estat espanyol. Pot ser que segons com acabi el judici determinats sectors tinguin la sensació d'haver estat implacables amb una dissidència que consideren intolerable. Fins i tot, poden tenir la sensació que han protegit els pilars de l'Estat. Però la realitat és que tot el que no sigui l'absolució ferirà greument la democràcia espanyola.

Diguem-ho clar: no hi ha delicte. I per això els presos polítics i la resta d'encausats no aniran al Tribunal Suprem a defensar-se d'uns delictes que no han comès, sinó que hi aniran a acusar l'Estat per les reiterades violacions dels drets civils i polítics que ha perpetrat durant els darrers mesos.

El president Sánchez ha de ser conscient que el judici polític contra els independentistes és la prova del cotó de la democràcia espanyola. Ha de ser molt conscient que qui va a judici és el Govern legítim del poble de Catalunya i la presidenta del Parlament, a qui aprofito per enviar una fortíssima abraçada i de qui

PARLAMENT DE CATALUNYA

Roger Torrent i Ramió

President

em sento orgullós i intento seguir el plantejament, justament, d'afavorir el parlamentarisme i la democràcia perquè al Parlament es pugui parlar de tot.

Són persones empresonades per haver complert un programa electoral que va aconseguir la majoria absoluta a les urnes. I, per tant, una eventual sentència condemnatòria no només seria intolerable en termes jurídics, sinó que ho seria sobretot en termes democràtics. En clau de legitimitat, una sentència condemnatòria faria irreversible el trencament entre la ciutadania de Catalunya i les institucions de l'Estat espanyol.

Organitzar un referèndum mai no pot ser delictes. De fet, el Govern Zapatero, el mateix Govern Zapatero, ho va despenalitzar expressament l'any 2005. Un referèndum, hi insistim, no és delictes. Al contrari: posar en mans de la ciutadania la decisió sobre el futur polític del seu país és un imperatiu democràtic. El referèndum és la clau que obre totes les portes. Negar-ho, ajornar-ho indefinidament, només allargarà l'agonia del règim vigent, amb el perjudici que això causa a totes les parts. A totes.

Ens hem de mirar als ulls i ser honestos. Potser no es verbalitza prou, però hi ha una demanda latent en la societat catalana que demana això, que demana honestedat, que demana sortir del terreny confortable i parlar, explicar on som, valorar bé d'on venim i decidir bé on anem. I que cada pas respongui a això, i no a improvisacions.

Les decisions que prenguem han de reunir dues premisses: la primera és que la relació entre costos i beneficis sigui favorable, i no em refereixo als costos personals que puguem assumir els qui avui ens toca estar al capdavant de les institucions, sinó al fet que cada pas ens situï en un escenari manifestament millor que l'anterior. I la segona, la segona premissa, és que totes aquestes decisions han de ser respectuoses amb el principi de legitimitat.

Això implica no estar segrestats per la pressió del moment immediat, per la necessitat de fer cops d'efecte pràcticament cada dia. Hem de saber relativitzar les demandes d'escenificacions políticament ampul·loses, perquè correm el risc d'alimentar actituds efectistes però poc efectives. Hem de deixar de banda l'excés d'emotivitat i passar a un marc presidit per la racionalitat. Hem de poder dir sense complexos que els passos que fem han de ser legítims i efectius. Contundència, determinació i fermesa en els fets, tota, però sempre que vagin acompanyades de l'efectivitat i la legitimitat necessàries per avançar.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Roger Torrent i Ramió

President

L'independentisme –i en certa manera és el que he intentat fer en aquesta conferència, és el que he intentat explicar– ha de pensar en la part del país que no comparteix els seus objectius. L'ha de tenir sempre present, s'hi ha d'adreçar. Sense renunciar a res, cap renúncia, però s'hi ha d'adreçar, l'ha d'interpel·lar. I els no partidaris de la independència també han d'entendre que l'*statu quo* només serà legítim si no és imposat.

No es tracta, per tant, de renunciar a res cap de les parts, no es tracta de tornar enrere. Es tracta de posar-nos d'acord en el mètode, en l'instrument que permeti arribar a una solució que pugui ser respectada per tothom.

I, com deia anteriorment, estic convençut que aquesta eina és el referèndum. Hem de generar les condicions objectives que ens permetin fer real un referèndum, encara que avui, que ara, sembli impossible. Perquè el cert és que el referèndum és segurament la millor, i potser l'única, solució possible. I tenim un govern, una majoria parlamentària i més de 2 milions de persones determinades a aconseguir-lo. Per tant, hi tenim tota l'esperança, però hem d'orientar tota la nostra acció política a fer inevitable allò que avui ens sembla impossible.

Hem de saber articular una gran confluència que no només estigui a favor del referèndum com a solució democràtica al conflicte, sinó que a més estigui disposada a impulsar tots els elements de pressió pacífica i democràtica que facin falta per assolir-lo. Per això, hi insisteixo, hem de donar-ho tot per passar del referèndum impossible al referèndum inevitable. Negociació, diàleg i acord. Sempre. Però també fermesa, també determinació i convicció en la defensa dels drets i les llibertats. Hem de ser més. Certament, segur. Però també hem d'estar disposats a anar més lluny. Posem la democràcia al centre. Conjurem-nos, aquestes grans majories, aquella gran majoria que representa el 3 d'octubre, per aconseguir un referèndum d'autodeterminació per a Catalunya.

Moltíssimes gràcies.